

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **R. K.**, bývajúceho v K., proti žalovanej **Slovenskej republike**, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, Bratislava, **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Kežmarok pod sp.zn. 3 C 237/2010, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 9. decembra 2011, sp.zn. 11 Co 30/2011, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Kežmarok rozsudkom z 21. februára 2011, č.k. 3 C 237/2011-83 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 30 000 €, a vo zvyšujúcej časti nad sumu 30 000 €, návrh zamietol. Žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v sume 2 684,36 €, na účet právneho zástupcu žalobcu, do troch dní. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že nemajetkovú ujmu žalobca uplatňoval v podstate s poukazom na znenie § 11 až 13 Občianskeho zákonníka. V súvislosti s tým, že voči žalobcovi bolo vedené trestné stíhanie a bol aj väzobne riešený, mal súd za to, že na danú problematiku bolo potrebné aplikovať v predmetnej veci zákon č. 58/1969Zb. a v súčasnej dobe už platný zákon č. 514/2003 Z.z., oba tieto zákony riešia problematiku náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu, či orgánov verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom. Z oboch týchto predpisov však nebolo možné „vychádzať“, teda nebolo možné ich aplikovať, keďže možnosť priznania nemajetkovej ujmy neupravujú. V tejto súvislosti však súd uviedol, že Slovenská republika je viazaná aj Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, (ďalej len dohovor) pričom danú problematiku nezákonnej väzby rieši aj článok 5 ods. 5 dohovoru. Preto súd aplikoval dohovor, ktorý je v zmysle čl. 154c ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len Ústava) súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky a má prednosť pred zákonom, ak zabezpečuje väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Účinnosť medzinárodnej zmluvy pred zákonom znamená ústavný príkaz adresovaný súdu aplikovať ex offo na daný prípad priamo relevantné ustanovenia medzinárodnej zmluvy, a to za predpokladu, že sú splnené všetky podmienky vyplývajúce z uvedeného ústavného článku. Nositeľmi zodpovednosti sú štát na jednej strane a na druhej strane ten, na kom bola väzba vykonaná. Podmienkami tejto zodpovednosti sú rozhodnutie o väzbe, škoda a príčinná súvislosť medzi nimi. Podmienkou je to, že bolo trestné stíhanie zastavené alebo že bol žalovaný oslobodený z pod obžaloby. Pri priznaní výšky nároku súd skúmal predovšetkým závažnosť ujmy, ktorú utrpel žalobca v dôsledku neoprávneného zásahu do jeho práv a osobných slobôd a ďalej intenzitu tohto zásahu v súvislosti s trestným stíhaním vedeným proti jeho osobe a s väzobným riešením tohto trestného stíhania. Súd prihliadal predovšetkým na dĺžku väzobného stíhania a na skutočnosti súvisiace so závažnosťou obvinenia, ďalej na skutočnosti súvisiace so zásahom aj do práv rodinných príslušníkov, rodičov a celkovej situácie v rodine a v zamestnaní žalobcu. Konštatoval, že najmä väzobným konaním bolo mimoriadne vážne zasiahnuté do súkromia žalobcu, do súkromia jeho rodiny, čo spôsobilo aj závažné dôsledky v povesti žalobcu, jeho rodinnom živote, jeho ďalšej možnosti uplatniť sa v spoločnosti a v súkromí. Značne bola poškodená povesť a i ľudská dôstojnosť žalobcu. Pri rozhodovaní súd prihliadol aj na judikatúru vyšších súdov (najmä rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 4 Cdo 177/05 a rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp.zn. II US 590/08.) O trovách konania rozhodol s prihliadnutím k úspechu žalobcu v zmysle § 142 ods. 1 O. s.p.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovanej potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti, ktorou bola žalovaná zaviazaná zaplatiť žalobcovi 9 750 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho vyhovujúcej časti tak, že žalobu zamietol. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov celého konania v sume 4 123,54 € do troch dní. Odvolací súd poukázal na rozhodnutie súdu prvého stupňa v tejto veci, ktorým súd zaviazal žalovaného na náhradu škody, ktorá bola spôsobená nezákonným rozhodnutím o väzbe a ktorá vznikla v súvislosti s náhradou trov obhajoby v trestnom konaní a ušlým zárobkom a z toho dôvodu, že otázka zodpovednosti bola týmto rozsudkom vyriešená a v tomto konaní sa len riešila otázka, či v rámci tejto zodpovednosti je možné priznať aj náhradu nemajetkovej ujmy. Väzba žalobcu trvala od 24. mája 2004 do 14. apríla 2005, pričom do 30. júna 2004 bola

zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú rozhodnutiami o väzbe pokrytá zákonom o zodpovednosti štátu za škodu z roku 1969, teda zákonom č. 58/1969 Zb. Osoby pozbavené svojej slobody mali proti štátu nárok na odškodnenie, ak trestné stíhanie proti nim bolo zastavené alebo boli oslobodení spod obžaloby (§ 5 ods. 1). Takéto odškodnenie však bolo vylúčené v prípade, ak dotknuté osoby boli zodpovedné za ich vlastnú väzbu, predovšetkým, ak sa pokúsili ujsť alebo inak prispeli k vzniku skutočnosti, na základe ktorých bola založená ich väzba. Podľa § 18 ods. 1 citovaného zákona bol štát zodpovedný za škodu spôsobenú plnením úloh štátnych orgánov vyplývajúcim z nesprávneho úradného postupu osôb, ktoré tieto úlohy plnili. Odškodnenie za škodu bolo možné priznať len vtedy, ak žalobca preukázal, že utrpel škodu v dôsledku nesprávneho úradného postupu štátnych orgánov, vyčíslil jej výšku a preukázal, že existuje príčinná súvislosť medzi škodou a nesprávnym úradným postupom. Zákon o zodpovednosti štátu za škodu z roku 1969 bol tradične interpretovaný a aplikovaný tak, že neumožňoval priznanie odškodnenia z titulu nemajetkovej ujmy s výnimkou odškodnenia na zdraví jednotlivca. Odvolací súd ďalej uviedol, že rozsudkom z 31. mája 2007 sp.zn. 4Cdo 177/2005 o žalobe na náhradu škody podľa zákona o zodpovednosti štátu za škodu z roku 1969, Najvyšší súd Slovenskej republiky, na základe dovolania, potvrdil názor, že ani tento zákon, ani žaloba na ochranu osobnosti neposkytovali právny základ na priznanie odškodnenia z titulu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnou väzbou, avšak zákon o zodpovednosti štátu za škodu z roku 1969 mal byť interpretovaný v súhrne s článkom 5 ods. 5 dohovoru, ktorý predpokladal odškodnenie za nemajetkovú ujmu a ktorý mal podľa čl. 154c ods. 1 Ústavy prednosť pred znením zákona. Vzhľadom na to, že rozhodujúce udalosti v danom prípade sa udiali pred 1. júla 2004 bolo treba aplikovať zákon o zodpovednosti štátu za škodu z roku 1969 a nie zákon o zodpovednosti štátu za škodu z roku 2003. So zreteľom však na citované rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vychádzal i odvolací súd z toho, že zákon o zodpovednosti štátu za škodu z roku 1969 mal byť interpretovaný v súlade s čl. 5 ods. 5 dohovoru, ktorý predpokladá odškodnenie za nemajetkovú ujmu a ktorý má podľa čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred znením zákona. Z tohto hľadiska teda súd prvého stupňa postupoval správne, ak priznal náhradu nemajetkovej ujmy. Odvolací súd však zaujal iný názor na výšku priznanej nemajetkovej ujmy. Usúdil, i vzhľadom na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, že v danom prípade rozhodujúcim kritériom pre posúdenie výšky nemajetkovej ujmy je kritérium, ako je uvedené v čl. 5 dohovoru, tzn. že predmetom odškodnenia je to, že fyzická osoba sa stala obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, a preto kritériom pre výšku nemajetkovej ujmy nemôžu byť hľadiská uvedené v § 11

Občianskeho zákonníka. V zmysle čl. 5 dohovoru sa má odškodniť len to, že došlo k pozbaveniu slobody u žalobcu v rozpore s ustanoveniami čl. 5 dohovoru, t.j. len to, že sa stal obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku. To, že tomu tak bolo, nasvedčuje rozsudok v trestnej veci, podľa ktorého bol žalobca spod obžaloby oslobodený. Odvolací súd preto nemohol vziať do úvahy pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy ostatné kritéria, ktoré žalobca prezentoval v priebehu dokazovania. Z tohto pohľadu potom odvolací súd mal za to, že za 325 dní väzby mu patrí náhrada vo výške 30 € denne, čo zodpovedá sume 9.750 €. Z týchto dôvodov odvolací súd podľa § 220 O.s.p. zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, ako uviedol vo výroku, teda potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa do výšky 9.750 € a v prevyšujúcej časti návrh žalobcu zamietol. Odvolací súd v zmysle § 224 ods. 2 O.s.p. rozhodol aj o trovách celého konania. Odvolací súd vychádzal z toho, že v danom prípade o trovách konania bolo potrebné rozhodnúť v zmysle § 142 ods. 2 a 3 O.s.p. a pokiaľ ide o tarifnú odmenu v zmysle § 13 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná v časti výroku o povinnosti zaplatiť žalobcovi 9 750 € a v časti o povinnosti zaplatiť trovy konania. Namietala, že jej bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa názoru žalovanej odvolací súd ako aj prvostupňový súd odňali žalovanej možnosť konať pred súdom tým, že svoje rozhodnutia náležite neodôvodnili a tieto rozhodnutia majú znaky arbitrárnosti. Odvolací súd sa stotožnil s právnym záverom prvostupňového súdu o právnom základe nároku žalobcu, avšak v odôvodnení oboch rozhodnutí absentuje odôvodnenie, ktorý článok dohovoru bol porušený a akým konaním, v čom mala spočívať nezákonnosť väzby, prípadne k akému nezákonnému konaniu zo strany orgánov činných v trestnom konaní došlo v prípade žalobcu, v príčinnej súvislosti s ktorým by mohla žalobcovi vzniknúť nemajetková ujma. Napadnutý rozsudok obsahuje nedostatok dôvodov rozhodnutia, resp. závery súdu o porušení čl. 5 dohovoru sú v nesúlade so skutkovými zisteniami, tieto právne závery súdu nevyplývajú v žiadnej novej interpretácii zo zisteného skutkového stavu. Odvolací súd pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy poukazoval v odôvodnení na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, avšak v znení rozsudku sa nenachádza ani jedno z uvedených rozhodnutí, ktorých znenie by bolo možné na základe určitých kritérií nájsť a následne aj overiť si tú skutočnosť, že v prípade určenia výšky v obdobných prípadoch je jediným kritériom len tá skutočnosť, že osoba sa stala

obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami čl. 5 dohovoru, bez akéhokoľvek ďalšieho odôvodnenia priznanej výšky nemajetkovej ujmy. Súdny neskúmal v žiadnom smere porušenie čl. 5 ods. 1 až 4 dohovoru, teda nemohli dôjsť ani k záveru, že došlo k porušeniu, v príčinnej súvislosti s ktorým by žalobcovi vznikla škoda, nakoľko takýto záver zo skutkových zistení nevyplýval. Len samotné oslobodenie spod obžaloby nespôsobuje nezákonnosť väzby a trestného stíhania, nespôsobuje porušenie čl. 5 dohovoru. Ani jeden zo súdov na podklade zisteného skutkového stavu nemohol dôjsť k záveru, že došlo k nezákonnej a svojvoľnej väzbe, že došlo k porušeniu vnútroštátneho poriadku alebo dohovoru, keďže pri zisťovaní, či je niekto pozbavený slobody v zmysle zákona a najmä v zmysle čl. 5 je potrebné vziať do úvahy konkrétnu a reálnu situáciu, v akej sa daná osoba nachádza, a posúdiť skupinu faktorov, ako je povaha, trvanie, účinky a spôsoby výkonu danej sankcie alebo opatrenia. Rozhodujúci by nemal byť účel opatrenia, ale jeho účinky, t.j. stupeň sociálnej izolácie, aký je obvykle spojený so zadržaním a väzbou. Oslobodenie spod obžaloby samo o sebe totiž nezakladá nezákonnosť pozbavenia slobody v rámci trestného konania, pokiaľ bolo vykonané v súlade so zákonom v čase výkonu. Oslobodenie spod obžaloby bez ďalšieho neznamená, že tu vôbec neboli podmienky pre vznesenie obvinenia, resp. pre rozhodnutie o vzatí do väzby. Oprávnenosť trestného stíhania obvineného nemožno dávať do pomeru s konečným výsledkom trestného konania, ale len s podmienkami pre trestné stíhanie stanovené zákonom. Na podklade všetkých uvedených skutočností bola žalovaná toho názoru, že rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom prvostupňového súdu je zjavne neopodstatnený z dôvodu nenaplnenia zákonných predpokladov, t.j. z dôvodu neexistencie porušenia čl. 5 dohovoru a rovnako z dôvodu neexistencie porušenia vnútroštátneho práva v tomto prípade.

Žalobca vo svojom vyjadrení žiadal dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré ním možno napadnúť.

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní

a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Pokiaľ ide o podmienky prípustnosti dovolania smerujúceho proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, sú uvedené v ustanovení § 238 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je dovolanie prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.). Dovolanie naopak nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení otcovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení (§ 238 ods. 4 O.s.p.) ani vo veciach, v ktorých bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy a v obchodných veciach desťnásobok minimálnej mzdy (§ 238 ods. 5 O.s.p.).

Vo vzťahu k potvrdzujúcemu výroku vo veci samej, ktorú časť výroku žalovaná napadla dovoláním, by prípustnosť dovolania prichádzala do úvahy len vtedy, ak by odvolací súd v tomto výroku zároveň vyslovil prípustnosť dovolania z dôvodu, že po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, prípadne vtedy, ak by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4, o ktorú situáciu však v prejednávanej veci nejde.

Možno teda zhrnúť, že napadnutý výrok rozhodnutia odvolacieho súdu nevykazuje znaky ani jedného z rozhodnutí uvedených v § 238 ods. 1 až 3 O.s.p., preto prípustnosť dovolania z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku (§ 238 O.s.p.), ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

Dovolateľka procesné vady konania uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a ich existenciu nezistil ani dovolací súd. Prípustnosť dovolania žalovanej preto z týchto ustanovení vyvodiť nemožno.

So zreteľom na žalovanou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci jej súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom pod R 125/1999 uviedol, že prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nemožno extenzívne vykladať v súvislosti s postupom súdu vtedy, ak ide o faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. Postupom súdu je len jeho faktická (ne)činnosť, teda procedúra prejednávania veci (porovnaj rozhodnutie najvyššieho súdu z 10. októbra 2012 sp.zn. 6 Cdo 90/2012, 91/2012), ktorá predchádza vydaniu konečného rozhodnutia a ktorá má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania a zmarenie možnosti jeho aktívnej účasti na konaní. „Za odňatie možnosti

konať pred súdom nemožno považovať rozhodnutie, ako výsledok vecnej rozhodovacej činnosti súdu ...“ (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 11. júla 2012 sp.zn. 5 Cdo 201/2011). Postupom súdu sa teda môže rozumieť iba samotný priebeh konania, spôsob vedenia konania či procesu, jednotlivé procesné úkony súdu, jeho faktická činnosť alebo nečinnosť, nie však rozhodovací akt súdu.

Žalovaná súdom vytýka nerešpektovanie jej práva na spravodlivý súdny proces. Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je tiež právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe (pri inak správnom rozhodnutí) nemusí (ale) disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (III. ÚS 228/06, I. ÚS 53/10, III. ÚS 99/08).

Vzhľadom na námietky žalovanej bolo aj v tomto dovolacom konaní potrebné zaujať právne závery o tom, či (prípadné) nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia zakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. alebo či má za následok procesnú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

Vada konania uvedená v § 237 písm. f/ O.s.p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). To však neznačí, že by zároveň nevyhnutne platil aj opak, teda to, že každé porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje intenzitu (až) vady konania v zmysle § 237 O.s.p.

Na posúdenie prípustnosti dovolania – aj z aspektov významných v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. – je zásadne príslušný dovolací súd (viď IV. ÚS 238/07).

Ústava neupravuje, aké dôsledky majú jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým v praxi dochádza v konaní pred súdmi, ani nestanovuje predpoklady ich možnej nápravy

v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach predpokladá aj možnosť vzniku procesných pochybení súdu v občianskom súdnom konaní, a v nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky týchto pochybení upravuje aj predpoklady a podmienky, za ktorých možno v dovolacom konaní napraviť procesné nesprávnosti konania na súdoch nižších stupňov. Najzávažnejším procesným vadám konania, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p., pripisuje Občiansky súdny poriadok osobitný význam – vady tejto povahy považuje za okolnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania (viď § 237 O.s.p.) a zároveň tiež za prípustný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Aj niektorým ďalším procesným vadám konania nedosahujúcim stupeň závažnosti procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. pripisuje Občiansky súdny poriadok význam. Iné vady, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [tzv. „iné (v § 237 O.s.p. taxatívne nevymenované) vady“)] považuje ale – na rozdiel od procesných väd vymenovaných priamo v § 237 O.s.p. – len za relevantný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pričom však vady tejto povahy prípustnosť dovolania nezakladajú.

Pri zvažovaní dôsledkov zistených procesných nesprávností treba mať vždy na zreteli, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý smeruje proti už právoplatnému rozhodnutiu, vykazujúcemu atribúty závažnosti a nezmeniteľnosti (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Z tohto hľadiska dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle k stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivý súdny proces (tiež v nadväznosti na požiadavku odôvodnenia rozhodnutia súdu v súlade s § 157 ods. 1 a 2 O.s.p.), jednak o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené ústavné práva (porovnaj I. ÚS 252/05 a aktuálne tiež IV. ÚS 481/2011).

V prejednáwanej veci najvyšší súd dospel k záveru, že žalovanou namietaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutí nevykazoval znaky odňatia jej možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Dovolaním napadnuté rozhodnutie uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k predmetu

rozhodovania, obsah odvolania, vyjadrenia k nemu a právne predpisy, z ktorých odvolací súd vyvodil svoje právne názory. Za vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalovanej.

Nesprávnosťou rozhodnutia je aj jeho nepreskúmateľnosť. Pokiaľ sa súd dopustí tejto nesprávnosti a svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodní, neodníma tým účastníkovi konania možnosť realizovať jeho procesné oprávnenia v zmysle „náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov“. Aj účastník odvolacieho konania má v prípade, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za nedostatočne odôvodnené, nepreskúmateľné alebo arbitrárne, zachované procesné oprávnenie poukazovať na tieto nedostatky rozhodnutia a domáhať sa nápravy; účastník konania môže za podmienok stanovených v zákone podať dovolanie (§ 240 ods. 1 O.s.p.). Občiansky súdny poriadok nebráni účastníkovi konania v dovolaní namietat' všetky nesprávnosti postupu, rozhodovania a rozhodnutia odvolacieho súdu; ničím neobmedzuje jeho možnosť argumentovať aj tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je náležite odôvodnené, dôvody rozhodnutia nie sú dostatočne vysvetlené alebo sú vyjadrené nezrozumiteľne, prípadne sú neúplné, nepresvedčivé, arbitrárne alebo nepodložené priebehom a výsledkami konania – účastník konania môže teda v dovolaní namietat', že ním napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné. Na druhej strane Občiansky súdny poriadok právnu úpravou dovolania a dovolacieho konania nezaručuje, že každé podané dovolanie bude vždy prípustné, že sa dovolací súd bude vždy zaoberat' aj vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia a že dovolateľ bude v konaní pred najvyšším súdom úspešný. V dovolacom konaní totiž argumentácia dovolateľa takéhoto obsahu (t.j. že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné alebo arbitrárne) naráža na Občianskym súdnym poriadkom stanovené obmedzenia práva na súdnu ochranu, ktoré vyplývajú z právnej úpravy prípustnosti dovolania.

Pokiaľ dovolateľka spochybňuje správnosť a úplnosť skutkových zistení súdov a z nich vyvedených skutkových záverov, dovolací súd uvádza, že v prípade neúplnosti alebo nesprávnosti skutkových zistení a skutkových záverov nejde o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (obdobne tiež R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 2 Cdo 130/2011,

3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011a 7 Cdo 38/2012). Ak k tejto nesprávnosti v niektorom súdnom konaní dôjde, nezakladá procesnú vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p. Dovolateľom tvrdená neúplnosť alebo nesprávnosť skutkových zistení môže prípadne viesť k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.); vadu takej povahy ale možno úspešne uplatniť iba v procesne prípustnom dovolaní (o tento prípad ale v danej veci nejde). Sama tzv. iná vada prípustnosť dovolania nezakladá.

Žalovaná odôvodňuje dovolanie aj tým, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo o sebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia dovolateľky boli opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), dovolateľkou vytykaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo).

Vzhľadom na uvedené možno zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p. a iné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli dovolacím súdom zistené. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej v súlade s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní žalovaná nebola úspešná a právo na náhradu trov dovolacieho konania vzniklo žalobcovi (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd napriek tomu úspešnému účastníkovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo nepodal návrh na ich náhradu (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 4. februára 2015

JUDr. Soňa Mesiarkinová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová